

Joan Mínguez o els dubtes de la fe

Text > VICENÇ PAGÈS JORDÀ

La mare, filla d'Hostalets de Llers, es va casar amb un noi que feia el soldat a Figueres, van anar a provar fortuna a Amèrica i van tornar al cap de pocs anys. Mentrestant, però, en un racó de la Pampa argentina havia nascut Joan Mínguez (1900-1960). Malgrat aquests orígens llunyans, va estudiar als maristes de Figueres i al seminari de Girona. Amb els anys, va publicar poesia, teatre, contes i, el 1929, la novel·la *Dies verges*.

El tema de *Dies verges* no és gaire original, ja que segueix el pas del protagonista, Miquel, de la infantesa a l'adolescència en el context de repressió general de l'època. Cal afegir que estudia per capellà i que, fill únic i orfe de pare, ha idealitzat la feminitat, vinculada a la mare.

A la primera part del llibre es contrasta la llibertat de moviments amb què Miquel creix a Llers i l'ambient resclosit que troba al seminari de Girona. S'estableix un ritme dual, ja que a l'estiu reprèn la convivència amb la família al poble, mentre que l'hivern implica un enclaustrament a la ciutat ple de rutines, dubtes i desencisos. Al seminari, Miquel descobreix que la religió no té res a veure amb el Déu que li havien ensenyat a estimar a l'Empordà, sinó amb un ésser irritable que no perdona les faltes ni té cap mirament amb els pecadors. També s'adona que els estudiants amb futur no són pas els més brillants, sinó els més submisos, i també els delators: «Futurs retòrics sense gràcia, sofistes d'ocasió, patges del bisbe gràcies al parentiu amb la dida del mitrat».

A Llers, «la gent és liberal i afaitada de cara», «republicanassa», mentre que Girona ofereix un ventall de sentors no gaire higièniques. «De les cel·les emana una bravada d'humanitat sense condícia»; «de cada casal emergeix una pudor de vellut que fa recular»; després de ploure «corre un baf d'adobs i de claveguera que s'encalla a la gola i revolta l'olfacte». Les esglésies no són pas millors, ja que de Sant Feliu «emergeix una bravada de resclosit». A aquesta sordidesa, Miquel hi oposa uns accessos d'humilitat i de misticisme que no el convencen ni a ell. En contrast, a l'estiu, durant un matí de platja, tot de sensacions desconegudes li anuncien que ha començat a deixar enrere la infantesa.

A la primera part del llibre s'ha produït la mort d'un company del protagonista, i ell mateix ha estat acusat d'una falta que no ha comès. A la segona, la situació empitjora: descobreix que una seva cosina exerceix la prostitució, el seu mentor duu una doble vida ben poc espiritual i una veïna flirteja obertament amb ell mateix. En resum, just en el moment que el cos se li desvetlla, Miquel s'adona que el món no és com li havien explicat. Ni pot donar curs lliure als seus instints, ni pot abandonar els estudis per no decebre la mare. El drama resulta inevitable, i Joan Mínguez no ens en estalvia res: ni erotisme, ni sacrilegi, ni mort.

El millor de *Dies verges* són els diàlegs, on abunden els girs genuïns de la terra, tot de dialectalismes que altres novel·listes de l'època no solien incloure als llibres, i que no difereixen gaire dels que encara es poden sentir avui

>> Un carrer d'Hostalets de Llers als anys seixanta. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. AUTOR DESCONEGUT.)

>> La Pampa argentina, on va néixer Joan Mínguez. (Font: REGION)

>> L'església de Sant Feliu. Segons Mínguez, desprenia «una bravada de resclosit». (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. QUIM CURBET.)

>> La platja de Llançà, un dels escenaris de *Dies verges*. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. MANEL LLADÓ.)

mateix. Així, els personatges emporanesos amollen frases com «m'hi sóc tornat a atrapar els dits», «te la vento», «sort ne teniu», «costa pas re», «poc que ho haguera dit mai», «per xo», «dò'm» o «podé». Al costat de les baixeses de la ciutat, el camp presenta espais més amables: els gorgs de la Muga, la platja de Llançà i, a Figueres mateix, les seues socials de l'Agrícola i l'Esport.

Joan Mínguez excel·leix en la narració d'accions, i en les descripcions (sobretot en el paràgraf amb què inicia cada capítol), que no tenen res a envejar a les dels seus coetanis més celebrats. Els passatges que han envellit pitjor són els que reproduïen els dubtes religiosos del protagonista. En els vuitanta anys que ens separen de la novel·la, la moral s'ha transformat fins al punt que gran part dels drames íntims de Miquel poden resultar incomprensibles a la majoria dels joves d'ara. El conflicte entre les pulsions

eròtiques i les limitacions morals s'ha reduït considerablement, tot i la preeminència amb què aquestes es plasmen, no només a *Dies verges*, sinó també als llibres que van escriure autors com Prudenci Bertrana, Miquel de Palol, Víctor Català o Eduard Girbal Jaume. En aquest sentit, fa l'efecte que la novel·la catalana d'abans de la guerra es mostra endarrerida respecte als equivalents europeus de l'època. Els conflictes entre les normes i els instints que caracteritzen aquestes obres que encara tenen trets «modernistes» no s'assemblen gens a les que la tradició anglosaxona també anomena *modernism*. El 1929, quan es publica *Dies verges*, ja eren conegudes les obres de James Joyce i de Virginia Woolf, i encara més les de Conrad, Baudelaire o Tolstoi, que pel que fa a complexitat moral són més avançades que les del modernisme català. Així, el que per Joan Mínguez era el moment culmi-

nant de la seva novel·la, nosaltres el veiem tan sols com un clixé propi de l'època, mentre que les estades a Llers, escenes circumstancials que volen posar en relleu el drama intern del protagonista, avui dia ens semblen recreacions delicioses d'una manera de viure que s'ha perdut.

Quan la novel·la es va publicar va suscitar passions; la filla de l'autor, la també escriptora Núria Mínguez, utilitza el terme «escàndol». En tot cas, diuen les cròniques que en quinze dies se'n van vendre nou-cents exemplars, unes xifres que encara avui dia inspiren respecte. Certament, l'autor no era pas un desconegut. Des dels vint anys vivia a Barcelona i participava a la tertúlia de l'Ateneu. Entre la primera i la segona dècada del segle havia publicat tres reculls de poemes, traduccions de Tibul i Properci a la col·lecció «Bernat Metge» i contes en diferents revistes. El 1929, l'any en què va aparèixer *Dies verges*, va començar a col·laborar a la revista *Mirador*, i abans de la guerra va estrenar i va publicar dues obres de teatre. Després de 1939, ja no publicà cap més llibre.

Dies verges va rebre elogis de prescriptors de l'època com Carles Riba, Just Cabot i Gaziell, va quedar finalista del Premi Crexells i va ser reeditada cinc anys després. Malgrat tot, avui dia Joan Mínguez no és un autor reconegut. Els seus llibres eren intromables fins que l'any 2005 Curbet Edicions va recuperar aquesta novel·la. En el pròleg, David Guixeras cita Núria Mínguez, que afirma que el seu pare es va negar a publicar en castellà durant la dictadura de Franco: una altra carrera estroncada.